

BELPUIG

ARTÀ

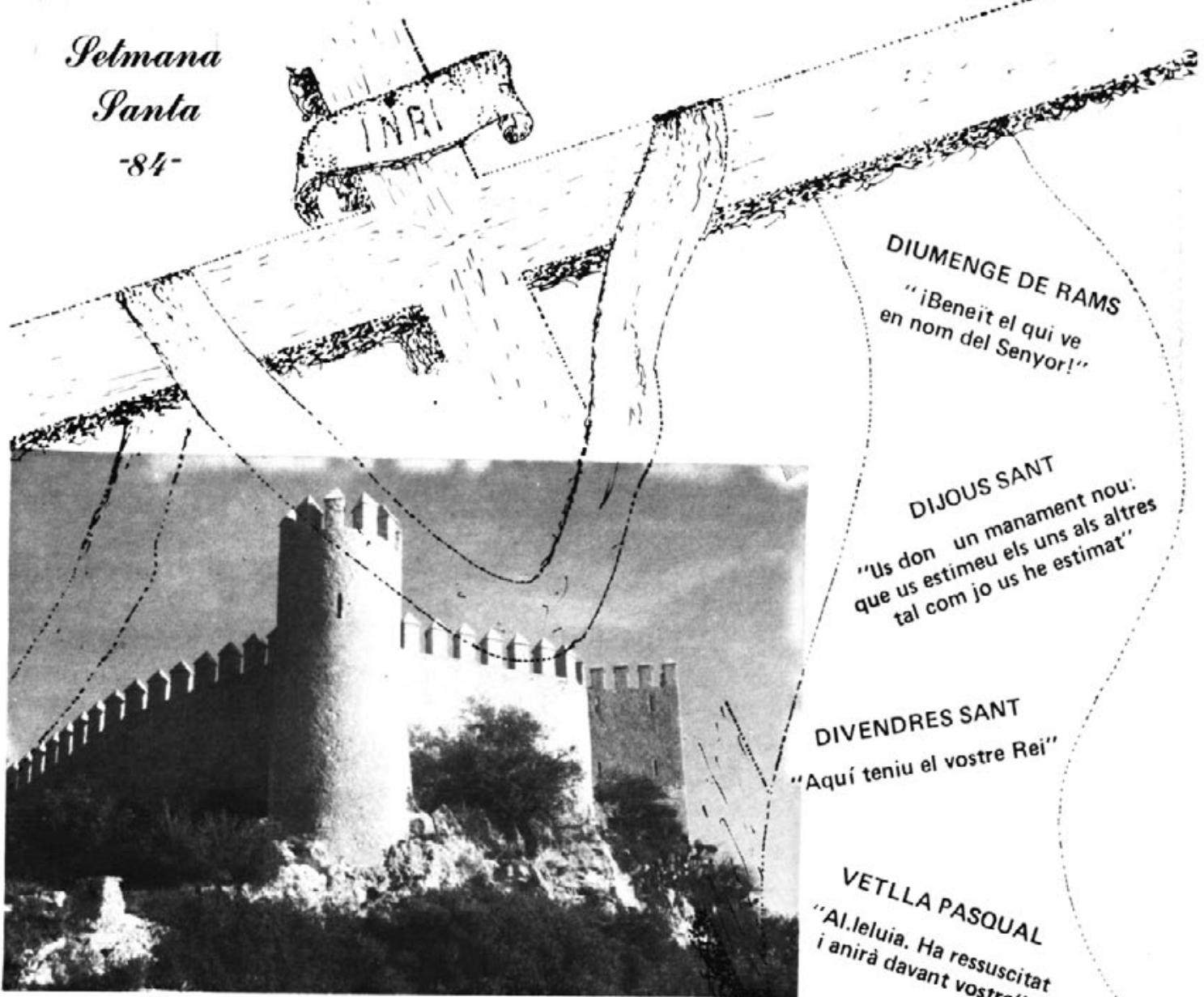
14 ABRIL 1984

Nº 78

- IV EPOCA - ANY XXV -

REVISTA QUINZENAL

Setmana
Santa
-84-

Recinte emmurallat de Sant Salvador d'Artà on té lloc, cada any, l'acte de S'ENDAVALLAMENT.

SOR CATALINA DE LA PURÍSSIMA

50 anys de professió religiosa

plana 5

REVISTA QUINZENAL
Nº78 IV Epoca 14 abril 1984

DIRECTOR :
Rafel Umbert i Sureda

CONSELL DE REDACCIÓ :
Miquel Morey
Antoni Gili
Jaume Mayol
Clement Obrador
Mª Pilar Lucas
Joan Pastor
Guillem Artigues
Guillem Bisquerra
(Administrador)

COL.LABORADORS :
Jeroni Ginard
Pere Pep Gil
Pep Català
Pere Gili
Sebastia Tous

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ :
Carrer Sant Salvador, 2.
Tel. 56 20 20 - ARTA.

IMPRIMEIX :
GRÀFIQUES LLEVANT
Carrer de Ciutat, 55
Tel. 56 26 04 - ARTA.

Dipòsit Legal, P.M. 57-1969.

La Dirección y Consejo de Redacción de "Bellpuig" no se responsabiliza del contenido ideológico de los artículos de sus colaboradores o redactores.

PROGRAMA SETMANA SANTA

ACTES LITURGICS

15 Abril. DIUMENGE DEL RAM
Benedicció de rams i processó:

Colònia: 10 hores
Convent: 10'30 "
Parròquia: 11'30

19 Abril. DIJOUS SANT

Missa del Sant Sopar del Senyor:
Parròquia: 18'30
Convent: 19'30
Colònia: 20

20 Abril. DIVENDRES SANT

Celebració de la Mort del Senyor:
Parròquia: 18'30
Convent: 19'30
Colònia: 20

21 Abril. VETLA DE PASQUA

Celebració de la Vetla de Pasqua:
Convent: 20'30
Parròquia: 21
Colònia: 21

22 Abril. DIUMENGE DE PASQUA

Processó i Missa de Pasqua:
Parròquia: 9
Colònia: 10

¿Com viure la Setmana Sant?

Pels cristians la Setmana Santa i Pasqua són qualque cosa més que uns dies de festa, de vacances, de panades, robiols, frit... Són, sobretot, dies per a viure el fet bàsic de la nostra fe: la nostra salvació per la mort i resurrecció de Jesús.

I aquest fet es pot viure a distints nivells:

Un és el nivell popular de les representacions religioses dels trets més importants d'aquests dies.

Serà molt bo assistir a les representacions de la Cena a l'escalonada del Convent (Dijous Sant, a les 21,30) o a l'Endavallament al recinte de Sant Salvador (Divendres Sant, a les 22), però no com qui "mira" un espectacle que no l'afecta ni el mou, sinó com a qui, tenint no sols els ulls oberts sinó el cor, el "veure" li ajuda a "viure". Davant la representació d'aquests fets per fills del nostre poble, no podem ésser gent que "badoca" sinó gent que escolta, veu però "viu" en pròpia carn el drama que tenim davant.

A molts quan s'els parla de la Setmana Santa, gairebé lo únic que les ve al cap són les processons.

La processó té sentit quan el poble hi pren part, hi participa. La processó és una manifestació, un acompañament d'aquell que, perquè ens estima, s'ha jugat la vida per nosaltres. I això és massa seriós com per a prendre-ho en rialles. Aquí si que tenim moltes coses per a millorar:

Quants es conformen en "veure passar" la processó en lloc de prendre-hi part!

Quants n'hi ha que tenen més esment en "mirar els qui hi van" en lloc d'estar pendents del Crist generós que passa... pels carrers de la nostra vida i del nostre egoisme!

Quants n'hi ha que, desgraciadament, converteixen la processó en una diversió més!

Així, ¡val la pena!

Caldrà fer un esforç per a recuperar la vivència d'aquest nivell popular religiós posant-hi tots el granet d'arena del propi esforç:

- el silenci que ajuda a la reflexió i a la pregària,
- la participació que ens pot fer sentir més a prop del misteri.

Però, hi ha un altre nivell: la celebració litúrgica de la mort i la resurrecció de Jesús.

I per a viure aquest nivell de vivència de fe més profunda vos convidam a les quatre grans celebracions d'aquesta setmana:

EL DIUMENGE RAMS: (Convent, a les 10,30; Parròquia, a les 11,30; Colònia, a les 10) volem seguir Jesucrist. Per això deim que ell és el nostre Messies: un camí que és triar la veritat i no la mentida, compartir i no tancar-nos, ajudar i no dominar. La processó de rams és la manera de cridar el desig d'apuntar-nos al camí de Jesucrist.

El Pregó del capvespre (Sant Salvador a les 18) ens recorda la Setmana clau del nostre any litúrgic.

EL DIJOUS SANT (Parròquia, a les 18,30; Convent, a les 19,30; Colònia, a les 20) Com aquell primer Dijous Sant, Jesús torna a donar-nos el seu pa i el seu vi: un pa que és el seu cos, un vi que és la seva sang i un encàrrec: "feis lo mateix", "estimau-vos els uns als altres", "pensau en els més pobres que són els meus preferits".

DIVENDRES SANT: (Parròquia, a les 18,30; Convent, a les 19,30; Colònia, a les 20) Condemnat pels poderosos, abandonat dels seus seguidors, crucificat entre criminals, Jesús regna. Es la seva hora. Es el seu estrany triomf. Creim que de l'arbre de la creu en neix un riu immens de vida, d'amor, de reconciliació. Per això, avui, més que plorar la seva mort, la celebrem.

VETLA PASQUAL : (Convent, a les 20,30; Parròquia i Colònia, a les 21). Encara que és una de les celebracions més poc concorregudes, la d'aquesta nit és la més important del calendari cristian. Perquè celebrem que Jesús va ressuscitar, és viu, que el seu camí és el bo, que està present pel seu Esperit entre nosaltres.

Per la celebració comunitària de la Penitència la la Colònia: dilluns a les 21 i a Artà a la Parròquia: dimarts, a les 21) ens obrirem a l'amor i al perdó d'un Déu que és Pare i que vol la vida dels seus fills.

¡Aprofitarem aquesta nova ocasió que s'ens presenta de viure la Setmana Santa i Pasqua?

Tant de bo que així fos!

L'Equip parroquial

CONFERENCIA

El pasado 12 de Marzo y en el Salón de Actos del Colegio San Buenaventura fue dada una Conferencia por el P.A. Huertas, el cual disertó sobre los siempre problemáticos "Valores en la escuela". Dicha Conferencia fue organizada por la ESCUELA DE PADRES cuyo responsable es el P. Gregori Mateu, psicólogo y pedagogo.

FOLKLORE

El dia 24 de Març passat l'Agrupació "Artà balla i canta" va assistir a una trobada a Lluc, juntament amb un grup de Sóller i un de Menorca, i també amb la participació del grup Sis-Som

L'Agrupació d'Artà participà amb cinc actuacions.

També el dia 1 d'Abril, l'Agrupació "Esclafits i Castanyetes" va anar a Sant Joan a participar de la festa d'aquell poble, anomenada "Es Pa i es Peix".

Pel proper dia de Pasqua a l'hora baixa, hi ha prevista una reunió de socis de l'Agrupació "Artà balla i canta" al Barbacoa d'Artà. Ademés de fer-hi una berenada de coca, hi haurà esplai i ball obert.

COLLECTIVA

Com cada any i per les festes de Setmana Santa, hi haurà lloc a la Sala d'Exposicions de la "Caixa", l'acostumada exposició col·lectiva d'arts plàstiques d'autors locals. Esperam l'exit a què ens tenen també acostumats aquests continuadors d'aquesta bona tradició i que sia per molts d'anys.

Sabíeu que...

El 20 de Maig de 1.858, i per Real ordre, Capdepera fou erigit en Vila, o poble independent d'Artà, amb Ajuntament propi.

L'any 1.910 es construí a Artà el Teatre Principal, dirigidos les obres per l'arquitecte Alcover. I que l'any 1.913 va esser construïda la Casa Quarter de la Guàrdia Civil.

OBRAS MUNICIPALES

Al parecer nuestro Consistorio ha iniciado una serie de obras destinadas a mejorar nuestras plazas.

Ahora le ha tocado en suerte la Plaza del P. Rafel Ginard Bauçà. Se le ha ampliado el parterre central sembrando en él cuatro naranjos de jardín. Es elogiable la iniciativa, pero, por favor, la farola central desmerece un mucho del lugar incluso existe el latente peligro de un accidente con la concha que pende de la parte de la tulipa.

Por otra parte y de manera extraoficial, nos hemos enterado que pronto tocará a la Plaza del monumento de Sarasate. A ver si tienen tino en su ordenamiento y la dejan digna del conjunto.

Siguiendo con las obras municipales, nos queda decir que se está vallando el local del matadero.

Bien que cundan estas obras, ya que los baches de las calles siguen sin tapar.

APERTURA CARRETERA

Con motivo de la Semana Santa y Pascua, quedará abierta al tráfico con carácter provisional, la carretera que une Artà con el vecino pueblo de Sant Llorenç, en la cual se están realizando importantes mejoras.

ESTABLECIMIENTOS

Según nos hemos informado ha sido abierto un nuevo establecimiento en el carrer dels Quatre Cantons dedicado a la pastelería. Desde estas líneas les damos nuestra enhorabuena y que tengan éxito en estos menesteres.

INFORMATICA, FUTURO, YA.

Alrededor de la veintena jóvenes que, entusiastas por la informática y todo lo que ello comporta (nuevas técnicas, programaciones, etc) se reunen cada miércoles en un local de la Calle de Son Servera.

Un día de estos, nos acercamos al local y comprobamos realmente que allí lo que importa es el ordenador para descubrir todos sus secretos y compartir sus experiencias en esta ciencia.

Tuvimos una sosegada charla en la cual nos informaron de que a este respecto llevamos unos diez años de retraso comparando con los países de Francia e Inglaterra. Al parecer el Ministerio de Educación ha puesto cartas en el asunto y pronto veremos ordenadores en las escuelas incluso en E.G.B. (en el Instituto de Artà ya hay dos comprados por la Asociación de Padres).

Las aplicaciones de los ordenadores familiares son, según nos informa, ilimitadas. No sólo sirven para jugar a "marcianitos" y llevar la contabilidad casera, ya que sería tonto pensar tan sólo en estas dos posibilidades de las infinitas que se pueden conseguir. Incluso es, o puede ser, un motivo para eliminar la elineante T.V., y abrir un campo de diálogo familiar (con posibilidad de internacionalizarse) a través del teclado ya que son más personas que pueden intervenir directamente y de manera activa.

Nos dicen, también, que tienen una bibliografía del tema la cual se la intercambian, pudiendo estar al día en esta materia ampliando así sus experiencias. Nos piden que digamos que es un grupo abierto a cualquier interesado a la informática.

Cuando nos despedíamos, empezamos a oír: "Bising", "list", "Lising", "ind", Raiz cuadrada de... y un largo etc. de palabras que, para un profano le suenan a chino. Por otra parte les deseamos que, aunque los principios sean duros, no desanimen en su intento y pronto vean aumentado el número de entusiastas y hagan que entremos de una vez para siempre en este futuro que ya está aquí.

Desde luego, dejamos abiertas estas páginas a este grupo para que ellos mismos hablen de este

Xerrim-Xerram

PAREIX QUE AQUEST MES els robos han anat a menos dins el nostre poble. Ja era hora perque durà uns dies que no havia hora segura. Deixaves tancat i quan hi tornaves no tan sols trobaves obert, sinó que t'havien fet es sarró net. A veure si continua sa bona ratxa que es lo que hem de menester.

I NO PLOU, sembla que aquest estiu qui ve haurem de beure vi, o aigua mineral, ja que segur que s'acabará s'aigo de la Vila, o al menos es farà avall. I a rentar-los! a la mar falta gent, que allà si que n'hi ha molta. I parlant de la mar, no seria convenient pregar al vent que fes córrer els niguls cap a Canyamel o a Sa Duaia i que descarregassen dins el nostre terme. No creim que s'acabassin es bassiots. Ara que no plourà d'aquest tro.

VOS VOLEM AVISAR (ja que no sortirà altre número fins després de Pasqua), de què aneu alerta a ses panades i robiols. Sobre-tot per aquells que pateixen de sang alta i també a aquelles persones que les puja sa sang amb certa facilitat. Totes elles estam propenses a agafar als ulls un infart. Però ja que Pasqua només ve un pic en l'any, i tanmateix de qualche cosa mos hem de morir... mengem i beguem, que la mort és segura.

I DES CLOTS QUE?. Pareix i és ben cert que no mos fan gens de cas. No quedrà més remei que cadascú tèpiga els de davant cassava. Ara que ve pasqua, no se-ria res de l'altre món el dar-los un poc d'asfalt i al me-nos la gent que mos visita el Divendres Sant, no mos compara-ria amb el poble de Manacor (que ja és dir molt). A veure si aquesta vegada i ja per to-tes, s'Ajuntament pren bona nota i, hala! a tapar clots fal-ta gent. Així sia.

DENUNCIAM:

A l'escala de Sant Salvador hi ha una farola enterra. Abans d'es Divendres Sant es fa necessari aixecar-la, no sia cosa que amb sa fosca sa gent treveli i foti de bec.

Groc, Verd i Negre....

RECEPTA

per madò Antònia Gili

PAELLA DE BACALLÀ

Ingredients: (per cada ració)

100 g. d'arròs i 100 g. de bacallà.

Altres ingredients:

xixeros, fesol-fava, ceba, tomàtiga, all, juli-ver i sal.

Manera de fer-se:

Es ponen a bullir els xixeros i els fesol-fava i, una vegada cuits, es posen de banda les verdures i el brou.

Es torra el bacallà i es bocineja amb les mans. De se-guida es col.loca en remull. Mentrestant se prepara un sofregit de ceba i tomàtiga i en aquest sofregit s'hi po-sa el bacallà ben sucat i l'arròs, donant-lis dues voltes. També se l'hi posa una bona picada d'all i julivert, el brou amb les verdures i es deixa cuore per espai d'un quart d' hora en el foc. Posteriorment s'adorna amb unes tires de prebres vermellos i s'acaba la cuita dins el forn fins i tant que l'arròs resti ben sec.

ECOS

NACIMIENTOS:

Día 1-3-84.- Cristina Sánchez Pomar.- Hija de José-María y de Margarita.- C/. Major, nº 52.

Día 28-2-84.- David Morell Arbona.- Hijo de Jaime y de Isabel María.- C/. Jaime el Conquistador (Colonia de San Pedro).

Día 12-3-84.- Francisco Javier Martín Palomo.- Hijo de Sebastián y de Juana.- C/. Figueral, 2

MATRIMONIOS:

Día 2-3-84.- Antonio Viejo Gil con Antonia Vicens Rayó.- C/. Costa y Llobera, 68.

Día 3-3-84.- Jaime Genovard Espinosa con Damiana Ferrer Martín.- C/. Blanquerna, 15

Día 17-3-84.- Ramon Molina García con María-Antonia Jaume Orell.- C/. Mte. Blanes, 33.

Día 24-3-84.- Juan-Marcos Massanet Payeras con Catalina Rico Torres.- C/. Amadeo, 9.

DEFUNCIONES:

Día 9-3-84.- Margarita Ferrer Piris.- C/. Lladoner, 13 a) Canaria

Día 14-3-84.- Rafael Ginard Servera.- C/. Barracas, 17 a) Fullia.

Día 18-3-84.- Margarita Millas Riera .- C/. Pou Nou, 13 (Resi-dència)

Día 25-3-84.- José-Antonio Brazo Cruz.- C/. Junípero Se-rra, 14

Día 26-3-84.- Miguel Gili Ne-gre.- C/. Careta, 14 a) Peu

Día 27-3-84.- Bartolomé Miquel Cursach.- Son Taitet. a) Del Cleper.

ARTÀ I ELS ARTANENCS

MIQUEL TOUS SERVERA

Una vida dedicada a l'ofici de barber

Barber ja de nin, ens explica el llarg historial dels barbers dins el poble, esquitxat amb agradables i molt sucsos anècdotes que en fan la contarella molt entretenguda.

"¿Miquel, quants d'anys tenies, quan començares a treballar de barber?."

Mira, certament, no puc dir t'ho. Es meus pares no me posaren, d'un cop, an es treball formal, sinó que, gradualment anava integrant-me a ell. Es capvespres, quan sortia d'escola, d'es Col·legi de Sant Bonaventura d'Es Franciscans, barenava i me n'anava a jugar un poc a Sa Clota, on don Gabriel Fuster (Es Capellà Asdoro) a més de pegar pilotes, cercols, vogadores i pel·lícules de cine mut que veiem als baixos de La Sagristia, aguantava, tots els horabaiques, amb paciència inigualable, les inclemències d'una cinquantena d'al·lots que no tenien aturai. Llavors, de retorn a casa, ajudava a mun pare a fer brotxes netes i a fer saboneres. Ja veus si devia ésser jovenet i petit d'estatura que, per ensabonar sa part esquerra de sa cara d'es parroquians quasi m'havia de jeure damunt d'ells.

Això sí que ho record molt bé. Poc temps després d'haver cumplit es dotze anys, ja me fiaven es raor. Tenc ben clar a sa memòria que a don Rafel Quintí li agradava que l'afaitàs i, quasi sempre solia dir-me, quan lo havia afaitat: -Barber jove -assenyalant-me a mi- i metge vell, i girava l'índex cap a ell. I afegia: "Així ho diu es refrany mallorquí, i es refranys s'equivoquen poques vegades.

Meravellat me va deixar aquest bon senyor, quan, un dia, mentre el servia, començà a contar-me coses de París que jo escoltava per primera vegada. Me parlava d'aquelles grans avingudes, d'es monumental Arc de Triomf, de s'esplendorosa Plaça de S'Església..., de s'enormitat de Sa Torre Eiffel... Però no acabà així no. Quan s'aixecà de sa butaca barbera, seguí dient-me que havia anat

Biel Tous Gayà a Jordi, complint el servei militar. Any 1923 al Cap Enderrocat.

al Teatre d'Opera a veure "Madame Buterffli".

Supòs que quan vaig escoltar aquell nom sa meva cara se va transformar. En aquells moments a ca nostra no hi havia ningú més que ell i jo estic amb sa completa certesa de què, aquell dia, es meus ulls astorats contemplaven s'actor més bo que veuré en tota sa vida.

Amb poc temps m'explicà quant de ric i sumptuós era aquell teatre. Lo sublim de s'orquestra i de s'alta qualitat que havien de possuir els artistes per actuar-hi. Vaig viure, amb s'expressió viva d'es seu rostre, ulls, braços i mans i contorsions d'es cos, s'angúnia d'una senyora que, asseguda a un banc d'un jardí hermosíssim espera llargues hores es seu marit que, capità d'un vaixell, navega per aigües japoneses. S'alegria de sa tornada d'aquest i també de sa gràcia cautivadora d'aquelles balladores i ballarines del "Lago de los Cisnes".

"¿Com eren ses barberies per a quells temps?"

Aleshores, aquests establiments no solament s'aprofitaven per afaitar-se o tallar-se es cabells, sino que també, endemés d'això, servien de lloc de reunió, és a dir, que hi havia bastants de clients que, una vegada estar servits, si sa conversa les agradava, tornaven asseure-se, treien de sa butxaca una bossa de pell de ca i amb molta paciència lligaven un xigarró de picadura maonesa.

I que ho eren de substancials aquelles converses d'es dissabtes, a vespre, que duraven fins a les dotze manco un quart! Més de dues vegades havíem d'encendre espelmes per acabar de servir els clients.

Quant m'agradaria poder tornar escoltar les paraules d'aquells homes que solsament baixaven a la vila es dissabtes horabaixa o es diumenges es matins i que, no sabent escriure ni llegir, eren un savis! Com sabien d'es misteris de sa terra, de ses guardes, d'ets arbres, d'es nigrals, de ses saons, de ses llunes i estrelles!

Tots, tan conradors com menestrals volien ésser es millors dins es respectius oficis i procuraven sempre esmerar-se en ells.

Sembla que es parroquians tenien quasi sempre una hora que era sa que les queia més bé per anar a sa barberia, ja que, moltes setmanes, coincidien an es mateixos dies i, poc més o manco, també a ses mateixes hores a trobar-se als anomenats establiments. Es dissabtes demà, devers les 9,30, a ca nostra solien juntar-s'hi uns quants homes que havien fet sa guerra a Cuba. Quin gust que passava d'escoltar a l'amo En Francesc Porret, l'amo En Miquel Puceta, l'amo En Jaume Palou i l'amo En Biel de Sa Cova, quan contaven sa venuda d'aquella illa! Sa sang les pujava a sa cara i sa ràbia encara les roagava, parlant de com es "Janquees" desparaven contra "El Maine" -buc nord-americà amarrat dins el moll cubà. I llavors deien que eren ets espanyols que ho havien fet. De sa gran batalla a sa província de "Matanzas"

ji de sa de "Badia Cochinos". Parla-
ven de sa valentia d'es General
Weyler, de sa fam, misèria i mala-
ties; d'es canvi de l'anomenat
Weyler amb En Blanco i d'es des-
astre final.

Un diumenge demà, com era
es seu costum, vengué a afaitar-se
l'amo En Biel C. Tot xarpat i con-
tent l'homo. Estrenava un capell.
Acabava de comprar-lo a Ca'n Ju-
sep. Era aquell capell de color
gris obscur, lluent, un poc peludet
i amb una cinta ampla negra que
li enrevoltava sa cofa, acabant
amb una llaçada aplanada. Era una
monada. L'amo En Biel tenia es-
gènit curt i era molt maniós. Se
rentava, espesses vegades, i no
era capaç d'asseure-se a una cadi-
ra calenta d'un altre. Poc abantes
d'ell, havia entrat l'amo En Fran-
ces T. no tan mira-prim com l'amo
En Biel, però que, per casualitat,
també tenia un capell de color
gris, ja un poc esquinçat, que
no lluïa ni era peludet, ni tampoc
tenia floc de seda negra. Succeí
que un d'es barbers digué: -Qui to-
ca? A mi! respongué l'amo En
Frances T. Penja es capell an es
penjador i es va asseure a sa buta-
ca perque l'afitassén. Es cap
d'uns quants minuts, un altre bar-
ber també demanà: Qui toca? A
mi! respongué l'amo En Biel C., al
mateix temps que penjava es fla-
mant capell.

Una vegada estar afaitat,
l'amo En Biel va per despenjar es
capell, quan amb uns ulls d'espant
veu que s'apreciada prenda ha
desaparegut. Remil florets de
punyetes! exclamà aquell homenet,
amb els punys estrets i ets ulls
que li espiratjaven de ràbia. Qui
es estat, poca vergonya, que m'ha
pres es capell?

Tots quedaren estupefactes
davant l'expressió de ràbia de l'amo
En Biel. Es mateix temps, un di-
gué: -es darrer que ha sortit és En
Frances T. i si no vaig equivocat
aquest capell gris, amb aquestes
taques groguenques, que hi ha an
es penjador és es seu.

Lo millor que pogeu fer, l'amo
En Biel, és que agafeu aquest i
aneu a ca seva a canviar-l'hi.

Fet una fera, es girà cap an es
que així li parlava i, trèmol per la
ira, li enflocà aquesta: -Escolta,
curro! Has de sebre que ni sa for-
tuna d'En Verga és bona per jo po-
sar-me un capell que ha tapat es
cap d'En Francesc! I obrint sa vi-
driera, se'n va anar sense despedir-
se.

Es diumenge següent, no faltaren
aqueells dos parroquians, però no se
trobaren dins sa barberia. Lo cert
és que ambdós se cubrien es cap-

amb capells nous, grisos oscurs, pe-
ludets i amb una cinta ampla, negra
que enrevoltava sa cofa i acabant
amb una llaçada aplanada.

Resumint: A Ca'n Jusepet, en
manco temps d'una setmana, havien
venut a l'amo En Biel C. dos ca-
pells idèntics.

"Qui treballava a ca vostra?"

Es dos més antics d'es que guard
record són: En Juan Servera (Pata-
ca) i Antoni Servera (Rumbante). Un
poc més envant En Xerafi Guisca-
fré, fill de l'amo En Jaume Viulí;
Antoni Gayà (Monjo); Mestre Sebas-
tià Massanet (Sol); En Guiem Riera
(Canet). Aquest ja, poc més o man-
co, de sa meva edat.

A partir d'aquí ja faig feina
adiari al costat de mun pare i, so-
vintejant, vénen a ajudar-nos l'amo

client fins a altres hores de sa nit.
Ni tan sols tancàvem per a dinar.
Això no vol dir però que hi hagués
feina continuada. Diumenges i fes-
tes començavem a sortida de missa
primera, devers les set.

"Cada quants de dies s'arreglaven ets homos?"

Normalment es vilans s'afitaven
dues vegades per setmana i es qui
havien de venir de foravila, una. Es
cabells les se tallaven entre els
quinze i vint dies.

"Quantes barberies hi havia en a- quell temps?"

Tú, compta-les: Mestre Pep Ge-
novard (Sineu); Mestre Gaspar Rayó
(Masset); Es Germans Cifre; Mestre
Joan Sureda (Barraca); Mestre Mi-
quel Gayà (Monjo); Mestre Bar-

A aquests retrats les separen trenta anys.

Persones: Miquel Tous (barber) en-
sabonant en Miquel "Rater". Miquel
"Rabassó", ensabonant en Toni But-
ler, tapat per en Miquel Tous. Al
fons, Pedro Matemales. Any 1952.

En Miquel Gayà (Monjo) i En Miquel
Pastor qui aleshores festejava sa
meva germana.

Als 18 anys me'n vaig voluntari
an es servei militar (Aviació). Dos
dies després de jurar bandera, mun
pare es queda impossibilitat per un
"derrame cerebral". Malatia aquesta
que, set anys després, el se'n duia a
sa tomba. No me volen llicenciar
perque som voluntari. Es nostre es-
tabliment va de roca-batuda i es
meu cunyat Miquel Pastor se preocupa
i sacrifica per noltros, vinguent,
una vegada haver acabat es seu jor-
nal, a obrir sa barberia, salvant en
part així sa nostra situació. Mai li
estarem prou agrairats.

Una vegada llicenciat he de co-
mençar de bell nou i es primer mos-
so que tenc és En Juan Gili (Sa-
lero). Tot seguit, En Jaume Llinàs
(Bossa); En Pere Gayà (Monjo); En
Juan Grau (Torrents); Antoni Fla-
quer (Porquer); En Pere Sanxo (Mu-
llinet); En Julià Vicens i En Joan Lli-
teras. Tots ells de feliç record i
honrats a carta cabal.

"¿Quina jornada es feia?"

Jornada intensiva, és a dir des de
bon matí, quan venia es primer

tomeu Canyelles; Es Germans Gel-
bert (Jaumins); Es Germans Roca;
Mestre Miquel Salamanca i En Pe-
rico Ginard juntament amb En Bartomeu
Massanet (Moló i Estaca) respectivament. Aquests he vist en ac-
tuu. Si no m-equivoc: onze.

"Quantes n'hi ha actualment?"

Crec més difícil contestar-te, al
present que al passat, es una situa-
ció incerta. Ja veus. En Perico Gi-
nard causà baixa per jubilació, en el
mes d'agost del 82. A pesar d'això
està en semiactivitat. En Bartomeu
Massanet, es proper passat mes
d'octubre, entregà es papers a
s'Associació de perruquers per a re-
tirar-se. I d'En Toni Flaquer -crec
que degut an es gran èxit que té es
seu Super Mercat - solsament obri
sa barberia es capvespres. Així és
que és difícil contestar-te amb
certesa.

(Passa a plana 8)

SER FELIÇ... COM? (XXV)

Estimar de debò

Si hi ha una paraula que sovint ha estat maltractada, ferida i manipulada ha estat la paraula amor. Tothom, la fa servir i la fa seva, donant-li el sentit que convé segons el moment. Hi ha molts d'egoismes disfressats d'amor.

Tenir amor és donar-se, esforçar-se per a fer feliços els demés, sentir-se responsables del benestar de l'altre, ajudar-lo a créixer i a madurar com a persona lliure i responsable.

De vegades s'oblida el verdader sentit de l'amor i es viu com

si fos una cosa jocosa, grolleira, burlesca. Es duu la sexualitat a un parany de simple satisfacció biològica, sense compromís, sense projecte de vida, sense comunió de sentiments.

Es cert que de vegades la sexualitat es presenta a certes revistes, pel·lícules i espectacles com una realitat irresponsable i, per tant inhumana. Això facilita que molts vegin la sexualitat com un joc, com una diversió, com un passatemps. Ve a ésser com un entreteniment més, com passejar, com jugar o fer una excursió.

La sexualitat humana ha d'estar sempre al servei de l'amor. La tendència a confondre l'amor i la sexualitat és un gran perill. Un trobament sexual que no és viscut dins el context d'un compromís total i d'un amor fidel pot ésser el principi de la tristesa i de la mort de l'amor.

Estimar de debò és una aventura meravellosa. Comporta sempre viure en un clima de donació i d'entrega que, més prest o més tard, es converteix en una simfonia de gojosa felicitat.

Gregori Mateu Estarelles

MIQUEL TOUS SERVERA

(Ve de plana 7)

"Quins preus hi havia quan començaren?"

Aleshores afaitar-se valia 0,40 ptes. i es cabells d'es joves 2 ptes. Tallar arran no record quin preu tenia.

"Preus actuals?"

Afaitar-se 200 ptes. Ne cobram 175. Tallar cabells baixos 350 i arran 300. Tallar es cabells amb raor 575.

"En aquell temps era rentable aquest ofici?"

Ni prop fer-s'hi. Maldament feissim més serveis era poc equitatiu. tots es barbers aprofitaven ses homes buides de feina per amparar-se en altres quefers per així poder treure es carro, com és ara: sabaters, passadors d'ances, confecció de paners, covos i filoses. Mun Pare cobrava es partits de Don Jaume Solivelles. Mestre Jaume Roca arrabassava caixals i Mestre Colau "Barber", a més d'això, també sangrava.

"Ara ho és?"

Parla més clar un fet que tot un llibre. Al qui heu vol entendre li basten poques paraules. Des de l'any 1970 a l'any 1983 s'han donat de baixa, a Mallorca, entre el 70 i 80 per cent d'aquests establiments. solsament treuen faves d'olla, els establiments ben situats dins Palma i als centre d'estiuig. Es nostre ofici està pàlid, llanguideix... està malalt. Greument malalt.

Bis.

DE LA COLONIA DE SANT PERE

(Ve de plana 5)

SOR CATALINA DE LA PURÍSSIMA (continuació)

que ha fet no comptàs... Ara que m'he fet gran, reconec tot el que de bo ella va sembrar. Darrerament me toca fer algunes entrevistes, avui deman disculpes als lectors per si la que llegeissen. les pareix massa sentimental o subjectiva, però no és ni mica fàcil entrevistar la primera mestre, aquest exàmen és massa mal d'aprovar, només pretenc deixar un testimoni escrit d'una dona que possiblement passarà a la Història dels Coloniers com la monja pacient que estimava els infants... i també als majors.

Andreu Genovart

NOTICIES BREUS

S'espera que prest, la vella i rovellada farola de l'entrada del mollet serà substituïda per una altra més potent i moderna. Per cert, hem sentit comentar als pescadors que també se fa imprescindible el posar un llum a l'escollera de la platja, ja que a la tornada de la pesca de calamars constitueix un autèntic perill.

El Centre Cultural altra vegada prepara una obra de teatre de cara al pròxim estiu. Després de l'èxit dels anys anteriors, els actors s'han tornat a animar i ja estan assajant "Pobres Casats", de Lluís Segura. Esperam que segueixin endavant i que prest mos puguin delectar amb aquesta obra.

Des de la festa de Sant Josep hi ha hagut canvi en la direcció del restaurant del Club Nàutic Sant Pere. Mentre Llorenç Planisi (es Ros) es despedia, en Manolo Martín es feia càrrec de la direcció del local. Li desitjam estabilitat i sort.

El Dissabte Sant, Sor Catalina de la Puríssima celebra les seves noces d'or de professió religiosa. Sabem que la gent del poble li vol fer una mica de festa, encara que aquesta se celebrarà la segona festa de Pasqua, és a dir, dilluns dia 23. Desconeixem els detalls però sembla que hi haurà una missa i un poc de refresh.

Col·lectiu Sant Pere

LA TOS

La tos es un mecanismo de limpieza de las vías respiratorias (nariz, nasofaringe, faringe, laringe, tráquea, bronquios y alvéolos). Habitualmente se desencadena con facilidad cuando una sustancia extraña se pone en contacto con sus paredes (en ambientes pulvurulentos, por gases irritantes, cuerpos extraños, agua, etc.) Esta circunstancia se da con frecuencia, aisladamente, y no tiene otro significado que el de la autolimpieza.

El efecto de la tos sería comparable al de un huracán: así cuando sopla una suave brisa o se respira tranquilamente, son mecidas las ramas y las hojas de los árboles o los cilios de las paredes respiratorias; pero cuando se produce tos o un huracán, estos cilios, así como las ramas de los árboles, son agitados violentemente, haciendo que se desprendan mucosidades y cuerpos extraños, lo mismo que ocurre con las hojas por efecto del huracán.

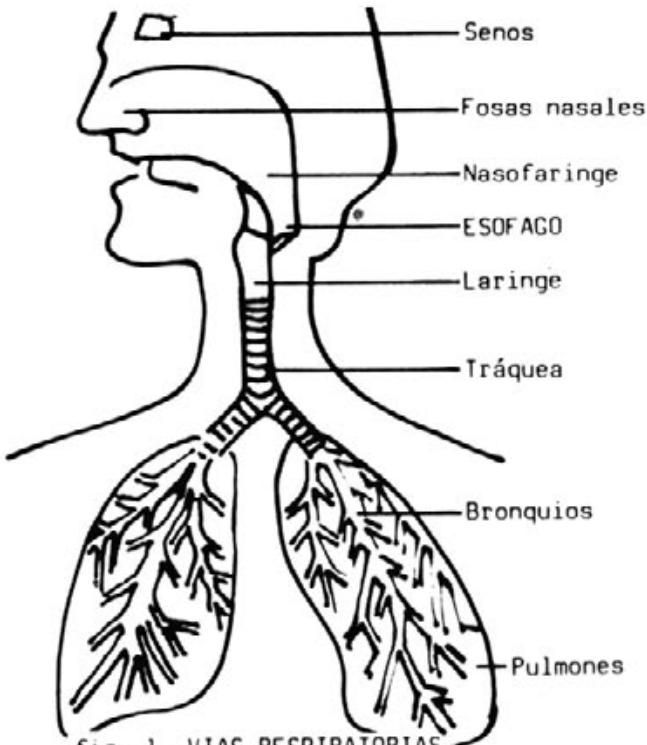

fig. 1. VIAS RESPIRATORIAS

La tos puede producirse a todo lo largo de las vías respiratorias, por estímulos recogidos por los nervios trigémino, flosofaringeo, laríngeo superior o vago.

(senos, fosas nasales, faringe, laringe, tráquea, bronquios...)

Racó del metge

En otras ocasiones la tos repetida y mantenida en el tiempo indica un proceso patológico, siendo su intensidad, frecuencia y aparición, así como el acompañamiento o no de esputo, datos muy importantes para su diagnóstico.

La tos puede ser "seca" (también llamada irritativa) carente de expectoración y "húmeda" (también llamada productiva) cuando se acompaña de esputo o flema. La única tos que debe calmarse es la tos "seca" o irritativa paroxística, que no se acompaña de flemas o esputos y que deja extenuado al enfermo. La tos productiva o "húmeda", que se acompaña de secreción, debe ser respetada o ayudada, ya que si la suprimimos las flemas inundarán los bronquios, produciendo obstrucciones y posiblemente infecciones secundarias. En el caso de tos con expectoración (flemas o esputos), se puede ayudar ésta aumentando la ingesta de líquidos (agua, zumos, leche) para que así el moco aumente su contenido hídrico, se haga menos viscoso y pueda salir fácilmente con el golpe de tos. También es importante para ello el drenaje postural, consistente en ayudar la expectoración por medio de la postura. (Los bronquios tienen un trayecto descendente estando de pie, si acostamos al enfermo en un plano inclinado y le hacemos girar sobre su eje, conseguimos facilitar por deslizamiento la

FIG. 2. DRENAJE POSTURAL

expectoración. Fig. 2.). El carácter de la tos puede sugerir la localización del proceso. Así la tos serrana sugiere afección laríngea, una tos metálica y más intensa hace pensar en tráquea y bronquios mayores. La tos sibilante indica broncoespasmo (asma o bronquitis espástica). El tiempo en que se presenta también es de importancia. Si la tos aparece al comer, podemos pensar en enfermedad digestiva como hernia de hiato o divertículo esofágico. Si es selectivamente nocturna y despierta al enfermo buscaremos una insuficiencia cardíaca congestiva. Si aparece por cambios de posición, sospecharemos de absceso pulmonar o bronquiectasia. Si es matutina y con esputo, bronquitis crónica o tos de fumador.

Si existe esputo es muy importante su descripción. El putrido y maloliente sugiere absceso pulmonar. El sanguinolento principalmente tuberculosis. El herrumbroso neumonía. El espumoso y rosado edema pulmonar, etc.

Augusto León Pérez

BESØG OLE PÅ
DANSK BAR KNOLD OG

Miguel Gili Flaquer

tot

(DANSK KØKKEN)

Camino Vecinal de Génova, 37
Teléf. 40 11 46

San Agustín
Palma de Mallorca

Racó del poeta

Present que hauré d'oblidar

Present que hauré d'oblidar
l'alda ahir, sens melangia,
i fonde els ressentiments
que em travin d'altres iniciis...

A l'ample mar del comiat
escamparé en la vigília
un gros manyoc de delers
com flors que fossin marcides.
Endur-me el blat de l'amor?
entenc que ni això podria,
ni retenir el viu tresor
de recordances benignes,
ni el vell, subtil degotis,
amable i cruel de la rima.

Deu ser esglaiós partir
mans fentes, cap a l'abisme!

O és que el poema està escrit
enlla el cimborí que ens crida?

Joan Mesquida

Una foto... un record.

Seria devers l'any 1946, quan aquest grup de joves artanencs, haurien acabat de realitzar un recés espiritual a la Casa d'Exercicis.

Treta del arxiu d'En Tomeu Esteua (Amadeo), aquesta foto ens duu a la memòria els noms dels qui componen la mateixa.

Així d'esquerra a dreta i drets: Toni Sunyer, Biel Fernández, Jordi Liull, Francesc Cristo, Guiem de Son Pussa, Andreu de Sa Caixa, Miquel Aloï, Tomeu d'es Molí, Joan Jaumí, Miquel Mosca, Pep Pomar i Tomeu Amadeo.

Asseguts al banc: Jaume Solivelles, Llor enç Pusseta, Jaume Garameu, Biel Fidaver, Miquel de Son Caletes i Colau de Ses Eres.

Asseguts enterrat: Toni Xina, Pedro Bonnín, Tomeu Cama, Salvador Solivelles, Toni Poblé i Perico Guixó.

VIATGES millor.

G.A.T. 820

C/. Binicanella, 12.- Tel 58.55 15/52 CALA MILLOR
Carretera Cala Gulla -Tél. 56 40 17 Cala Ratjada

ESPECIAL SEMANA SANTA

ROMA, del 21 al 24 de Abril ... 25.850,-pts.
ITALIA, del 17 al 24 Abril ... 43.900,- "
LONDRES, una semana 40.500,- "
FIN DE SEMANA EN LONDRES 31.400,- "
ANDORRA, del 20 al 23 Abril ... 16.950,- "

MADRID Y ALREDEDORES

Del 19 al 23 de Abril	21.500,- "
GALICIA, sólo Avión	13.000,- "
LA CORUÑA, del 14 al 21.H.xx....	27.000,- "
SANTIAGO, del 19 al 23, H.xxxx..	26.700,- "
VIAJES A IBIZA O MENORCA, con barco ida+vuelta, 4 pers.(p.per)	3.780,- "
ALCUDIA-CIUDADELA-ALCUDIA.	
Ida y vuelta	4.000,- "

CIRCUITO POR MARRUECOS

Salida desde Palma, 9 días en Hotel xxxx, Pens. completa.....	49.500,- "
GRECIA 8 días	50.950,- "
EGIPTO 8 días	75.300,- "

Vent nou

Surfi Optimist

A.B.E. 14.899

BANCA MARCH

*L'oferto per una imposició
a venciment a partir d'un any
un surfi SODIM
o un optimist COPINO.*

T'esperam

Informació detallada a qualsevol de les nostres oficines.

BASKET

Després d'haver acabat la temporada anam a informar-vos damunt el que ha succeït durant aquesta:

L'equip senior provincial (únic equip dins competició) ha quedat classificat en setè lloc amb un bagatge de 3 victòries i 11 derrotes, amb 589 punts a favor i 721 en contra, que reprenenten 17 punts.

L'equip ha estat integrat per: L. Mayoral, X. Campins, G. Serra, M. Ginard, S. Sureda, J. Rosselló, T. Ferrer, M. Hernandez que després de cinc partits deixà el lloc a D. Torres i passar a entrenar l'equip, J. Zafra, J.P. Tous. Delegat en G. Tous.

Creim que l'equip ha progressat en relació a l'any passat, no obstant encara és nota molt que és el segon any que es juga a basquet. La defensa és acceptable (ha estat el quart menys encestat) però en atac es perdren massa pilotes que fa desanimar-se a l'equip.

Si d'una cosa estam satisfets és de la segona volta feta a casa, ja que de tres partits jugats s'han guanyat dos (51-46 i 63-27) i s'ha perdut davant el campió de la competició, l'Hispania (39-48).

S'ha de lamentar les lesions sofertes dels jugadors X. Campins, M. Ginard i T. Ferrer.

Els Màxims encestadors han estat: G. Serra amb 161 punts, J. Zafra amb 79 i J. Rosselló amb 78.

Seguidament els adjuntam els resultats de tots els partits, i ens despedim agrant a tots els seguidors per la seva ajuda donada durant la temporada, també volem agrair especialment l'ajuda donada per el Bar S'Almudaina, local del club, i als anticipam que el proper any pensam comptar amb un equip juvenil femení, un infantil masculí i el de senior masculí.

RESULTATS:

Sant Salvador	53	-	Escolar	38	(40-52)
Hispania	69	-	Sant Salvador	33	(48-39)
Sant Salvador	47	-	Patronat	63	(48-59)
Ses Salines	48	-	Sant Salvador	33	(46-51)
Sant Salvador	37	-	La Victoria	40	(29-69)
Virgen Lluch	50	-	Sant Salvador	42	(27-63)

Juniors que han reforçat l'equip senior.

Seniors, que per 2n any han participat al C. Balear.

Futur equip de junior femení.

Equip infantil de basquet.

JUDO

En el segundo trofeo Kobukan celebrado en Santa Ponsa, volvió a sobresalir la gran labor del Dojo Ártois. Nuestros futuros judokas, de diez componentes, cinco, lograron medalla, siendo la clasificación como sigue:

14 años Juan Sansó, medalla de oro
14 años Manolo Moreno, medalla de bronce
10 años Bartolomé Nicolau, medalla de bronce
9 años Juan J. Nicolau, medalla de plata
5 años Juan Emilio Pineiro, medalla de plata.

II Trofeo Román Castro de judo infantil

El pasado día 1º y con una gran asistencia, es decir, un total de 147 judokas, se celebró por primera vez en Artá una competición de las llamadas artes marciales. Siendo esto, por desgracia, un deporte minoritario, organización y afluencia, rozaron la perfección. El local, la plaza del mercado, en perfectas condiciones fueron motivos suficientes para que este segundo trofeo R. Castro con participación de los clubs Subukan y Colegio Francés de Palma, Katachi de Lloseta, Kobukan de Santa Ponsa, Dojo Artois (Orient) de Artá y Orient de Cala Ratjada, se piense ya de antemano la repetición o continuación de este tipo de competiciones.

Sin despreciar a los clubs asistentes, es decir, alaban-

do a todos sus componentes, pero por falta de espacio (nuestro común enemigo), solamente nombraremos los locales que consiguieron algún trofeo.

De todas formas, sí cabe resaltar que el Orient, fue el mejor clasificado.

Año 1978 más de 20 Kgs. Plata: Caty M. Ginard

Bronce: Neus Llitteras

Bronce: Guillem Artigues

Año 1977 más de 22 Kgs. Bronce: M. Frca. Artigues

Año 1976 más de 25 Kgs. Bronce: Margarita Mayol

Año 1975 menos de 28 " Plata: Juan J. Nicolau

Año 1973 menos de 35 " Plata: Caty Amer

más de 35 Kgs. Bronce: María Ginard

Año 1970 menos de 50 " Oro: Miguel E. Ginard

Año 1969 menos de 55 " Oro: Manolo Moreno

más de 55 Kgs. Oro: Juan Sansó.

Categoría open reservada para participantes de 12, 13 y 14 años.

Oro: Juan Sansó.

Bronce: Miguel Eduardo Ginard.

Nuestra más cordial felicitación a todos los participantes, en especial a los que de alguna manera no pudieron recibir galardón pero sí pusieron su granito para que este trofeo tuviese la categoría deseada.

Guillem

ESPORTS

COMENTARIO A UNA REUNION INFORMATIVA

La directiva dimite en mayo

El pasado 29 de Marzo la Junta directiva del C.D. Artá, anunció reunión informativa para socios y simpatizantes del Club. A hora un poco intempestiva (las 10 de la noche) y en el Salón de Casa Matemalas.

Muy poco público, pocos socios (creo recordar una docena) y eso sí, la mayoría de los directivos.

El Presidente informó que en próximas fechas, el 30 de Mayo, habrá Asamblea General de socios y que en esta además de dar el resultado económico y también deportivo, se presentará la dimisión de los actuales directivos y que el motivo de dicha reunión (actual), era para que alguien interesado pudiese empezar a formar su candidatura y estudiar los posibles cambios de dirección (económica y deportivamente).

Se pasó luego a una diríamos especie de rueda de Prensa para Socios, y salieron a relucir lo que para los asistentes habían sido los males del equipo: mala estructuración, cambio a destiempo, falta de disciplina y no rigurosidad en la implantación de la misma, falta de jugadores (plantilla demasiado corta), desánimo, etc....etc. Asimismo se trataron y se revisaron los problemas de los juveniles, el porque de las medidas disciplinarias a tres jugadores, y todos aquellos temas que salieron de una charla animadísima y con participación de todos los asistentes.

La directiva muy diplomáticamente (algunos)-deportivamente fueron desgranando los puntos y contestando su opinión o el desarrollo de los hechos. Jornada muy interesante que era de las que faltaban en otras ocasiones y a resultas de algunos incidentes habitados a lo largo de estas tres temporadas en las que algunas veces se ha tenido que criticar porque no se sabía la verdad del asunto y si se pedía, se escabullía el informador consultado.

Pero a resultas de la misma cabe preguntar, ¿quién saldrá para seguir con el club?, ¿quién será capaz de sacar al Artá de esta abulia deportiva?

No están las cosas demasiado claras para que haya muchos asiduos al cargo dirigente del Artá. Esperamos que los resultados de estas últimas jornadas sean lo suficiente buenas para que salga más de un competidor y entre todos seguir aupando al C.D. Artá.

Mayol

Un Artá que no da pie con bola!!!

Santanyí 1- Artá 0
Artá 1 (Mira)- Manacor 1
Calviá 3- Artá 1 (Mira)

No puede el Artá sacar positivos en sus desplazamientos, ¿qué le falta?, ¿qué le sobra?. Es tan difícil que marquemos un gol que la defensiva contraria puede presionar más insistente sobre nuestra área y lograr que los nervios atenazcan a los jugadores en los minutos iniciales o finales y siempre se pierde o porque se nos marca el gol tempranamente o al final. La verdad es que al equipo le falta la ilusión (y si se dice que se tiene es más bien ficticia, puesto que algunos jugadores se lo toman como algún compromiso que hay que solventar porque se está en medio y hay que hacerlo, pero sólamente de "ir", "asistir", pero no "estar"), y así sin ganas morales de competir que se puede esperar.

El polémico MIRA que en los dos últimos partidos ha logrado dos goles, ¡por algo se emplea!

S. frente al Manacor, el equipo supo estar luchando fuertemente a lo largo de los 90' y superar al líder en muchos momentos, incluso con jugadas espectaculares (el gol de Mira a centro fabuloso de P. Amer) y la jugada de Nicolau que Agustín tiró fuera. La verdad es que es inexplicable que frente a otros conjuntos no se sepa estar en el terreno. Más bien se navega y se presencia el espectáculo que se participa en él.

Aún podemos salvarnos si ganamos los partidos de casa, o a lo máximo empatamos frente al Baleares y ganamos los demás (Xilvar, Ses Salines y Binissalem). Estos no se pueden perder. Si se pierden se pierde la categoría, si se ganan casi seguro la salvamos, pero por los pelos.... y si el Poblense no baja. Puesto que no está nada claro cuantos equipos descenderán, ni cuantos subirán, la verdad es que la Federación a estas alturas aún no ha sabido informar del proceso de Ascensos y Descensos de categorías. ¿Se prepara alguna cacicada? "Seguro nos toca!".

Mayol

Visto "desde" el matadero

- * Desde que Mira marcó un gol a sus paisanos, qué bueno se volvió Amer!
- * Desde que el Manacor empató con sus "paisanos", cómo se notó la rivalidad!
- * Desde que vimos una ambulancia en Ses Pesqueres, nos preguntamos: "Els Manacorins, ¿venen en pla de guerra"?
- * Desde que por una infortunada lesión se tiene que llamar a un buen médico, mil gracias Dr. Marcó.
- * Desde que Santa tuvo tan mala fortuna, le deseamos una buena y muy pronta cura.
- * Desde que Nicolau se repuso de su lesión, ¿cuánto tiempo va a durar su recuperación?

- * Desde que el Poblense está con menos cinco, ¿qué piensan los aficionados locales?
- * Desde que esto sucede, ¿habrá salvación?
- * Desde que se nombra tanto a Mira, dos encuentros, dos tantos. Mira, Mira, Mira, Mira... ra, ra, ra!!!
- * Desde que algún juvenil local se destaca como goleador, ¿dónde está el seguimiento de la cantera de parte de Salem?
- * Desde que esto sucede, ¿será que el Artá quiere ser "algo más que un club"?
- * Desde que cierto día se visitó San Salvador, ¿visitaremos este año "Ses Païsses"...?

UNA DOCENA